

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1924 kl. 9 f. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av från första kammaren delgivet beslut rörande inom nämnda kammare väckt motion angående utredning och åtgärder i syfte att nedbringa kostnaderna för av allmänna medel icke bekostade jordfästningar.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 116, ha herrar von Koch och Fehr hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t äska, att Kungl. Maj:t täcktes låta inom vederbörligt departement utreda frågan om möjligheten att vidtaga åtgärder, varigenom kostnaderna för sådana jordfästningar, som icke bekostas av allmänna medel, kunde till båtnad för allmänheten nedbringas, samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen må föranleda. *Motionen.*

Sedan motionen hänvisats till första kammarens första tillfälliga utskott, har nämnda utskott i sitt i anledning av motionen avgivna utlåtande nr 5 anfört följande: *Första kammarens utskott.*

»Förevarande motion är till sitt syftemål helt visst behjärtansvärd. De utgifter, som äro förknippade med en begravning, äro, även om densamma anordnas i enkla former, ganska avsevärda. Den helt naturliga och allmänna önskan hos de efterlevande anhöriga att under så värdiga former som möjligt hedra den avlidnes minne leder uppenbarligen till ökade kostnader, vilka vid beställningen ofta icke kunna närmare beräknas. Fall kunna då givetvis inträffa, då vid den ekonomiska uppgörelsen de, som ha att betala begravningskostnaderna, finna dessa överraskande höga och understundom oskäliga. I regel torde sannolikt den av entreprenörerna fordrade betalningssumman motsvara de verkliga kostnaderna med tillägg av skäligen företagarvinst. Men givetvis kan här lika väl som vid andra affärsuppgörelser hända och torde också hava inträffat, att kostnaderna beräknats för högt.

Ehuru det således icke torde kunna bestridas, att missförhållanden av den art, motionärerna påtalat, verkligen kunna påvisas, har utskottet likväl icke kunnat finna, att den väg, motionärerna anvisat för de påtalade missförhållandenas avhjälpan, är i allo lämplig. Oavsett vilken principiell ståndpunkt man må hysa beträffande åtgärder från statsmakternas sida i syfte att inskränka den ekonomiska friheten, synes det nämligen utskottet

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 13 saml. 5 avd. 8 häft. (Nr 9.)

icke praktiskt utförbart att lagstiftningsvägen åvägabrinda för hela landet reglerande bestämmelser på detta område, då det uppenbarligen vore ogörligt att anpassa desamma efter de skiftande förhållandena i rikets olika delar, efter de tid efter annan växlande varupriserna o. dyl. En sådan lagstiftning skulle på grund härav vid tillämpningen komma att visa sig ofullständig och i övrigt ineffektiv och skulle således icke blott vara överflödigt och gagnlös, utan ock kunna stäcka strävandena att på andra lämpligare vägar undanröja de i motionen påtalade missförhållandena.

Man skulle ock lätt löpa risken, att ett dylikt statsingripande icke blott komme att rikta sin udd mot de faktiska missförhållandena, utan ock kunde menligt inverka på ett lojalt utövande av begravningsentreprenörernas näringsfång.

Närmare till hands synes i varje fall ligga, att ifrågavarande angelägenhet omhändertages av vederbörande kommunala samfälligheter i de större städerna, vilka motionen ju närmast berör, och av allmänheten själv.

Att de kommunala institutionerna äro intresserade för och i stånd att fylla en sådan uppgift, och detta utan att med anlåtande av allmänna medel konkurrera med de enskilda begravningsentreprenörsfirmorna, har nyligen Stockholms stads kyrkogårdsnämnd visat genom den av nämnden vidtagna åtgärden att öppna en upplysningsbyrå med åtföljande utställning, varest olika typer av begravningsutensilier till olika, fixa priser av enskilda entreprenörer få demonstreras. Genom dylika eller liknande åtgärder och såsom i nu nämnda fall skett med utnyttjande av den fria konkurrensen torde det helt visst så småningom lyckas att i görligaste mån bereda allmänheten säkerhet för att begravningskostnaderna hållas inom skäliga gränser. Allmänheten själv lär ock, utom andra medel, i den fria konkurrensen hava en god hjälp i sina strävanden att nedbringa begravningskostnaderna.»

På grund av det anförda hemställde utskottet, att ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd.

Reservation. Vid utlåtandet fanns fogad en av två utskottsledamöter avgiven reservation av följande lydelse:

»I likhet med utskottet ha vi kommit till den uppfattningen, att missförhållanden föreligga på här ifrågavarande område, och att åtgärder för begravningskostnadernas nedbringande vore av stor betydelse särskilt för de mindre bemedlade i de större städerna. Då vi på andra sidan icke dela utskottets betänkligheter mot företagandet av den i motionen begärda utredningen, ha vi ansett, att motionen borde tillstyrkas.

Det synes oss, som om utskottets argumentering delvis grundade sig på en oriktig uppfattning av motionens innebörd. Av dess motivering framgår, att motionärerna icke, såsom utskottet förmenar, åsyftat 'att lagstiftningsvägen åvägabrinda för hela landet reglerande bestämmelser på detta område'. Deras tanke har tvärtom varit densamma, som även vunnit utskottets anslutning, nämligen att låta vederbörande kommunala samfällig-

heter omhändertaga ifrågavarande angelägenheter, och de ha endast önskat, att riksdagen (exempelvis genom lämplig ändring av näringsfrihetsförordningen) skulle öppna möjlighet för de kommuner, som så önska, att i samverkan med vederbörande länsstyrelse vidtaga reglerande bestämmelser i syfte att få till stånd vissa billigare standardtyper av begravingar.

Huruvida även andra lämpliga utvägar för begravningskostnadernas nedbringande än de av motionärerna anbefallda skulle kunna finnas, t. ex. upprättandet av kommunala begravningsbyråer eller någon form av samarbete mellan kommunens kyrkogårdsnämnd och enskilda begravningsentreprenörsfirmor av det slag, som för närvarande försöksvis praktiseras i Stockholm, torde komma att framgå av den begärda utredningen.

På grund av det anförda anse vi alltså, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta inom vederbörande departement utreda frågan om möjligheten att vidtaga åtgärder, varigenom kostnaden för sådana jordfästningar, som icke bekostas av allmänna medel, kunde till båtnad för allmänheten nedbringas, samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kan föranleda.»

Vid ärendets behandling inom första kammaren den 7 maj 1924 beslöt kammaren bifalla ovanberörda reservation. Beslutet har härefter delgivits andra kammaren, som hänvisat ärendet till sitt femte tillfälliga utskott.

*Första
kammarens
beslut.*

Lika med motionärerna samt såväl majoriteten som reservanterna inom första kammarens utskott har femte tillfälliga utskottet funnit motionens syftemål behjärtansvärt. Inom de större städerna och särskilt Stockholm hava begravningskostnaderna stegrats på ett sätt, som icke kan anses stå i överensstämmelse med sunda ekonomiska principer. Detta har också föranlett vissa åtgärder från Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, varom redogörelse lämnats i utskottsutlåtandet från första kammaren. Då sålunda frågan redan upptagits av den kommun, där behovet av åtgärder anses vara mest trängande, har utskottet, som anser den i motionen väckta frågan vara en kommunal angelägenhet, ansett sig böra förorda kommunala men icke statliga åtgärder i saken. Vid utredning av spörsmålet för kommunernas räkning bör det enligt utskottets förmenande även tagas i övervägande, huruvida icke en del av kommunala organ debiterade avgifter, som utgå vid begravingar, äro satta högre än som kan vara skäligt.

*Femte
tillfälliga
utskottet.*

I den reservation, som bifallits av första kammaren, har framhållits, att riksdagen (exempelvis genom lämplig ändring av näringsfrihetsförordningen) skulle öppna möjlighet för de kommuner, som så önska, att i samverkan med vederbörande länsstyrelse vidtaga reglerande bestämmelser i syfte att få till stånd vissa billigare standardtyper av begravingar. Utskottet har icke kunnat finna, att nu gällande bestämmelser lägga hinder i vägen för kommunerna att med lämpliga åtgärder, ehuru möjligen på annat sätt än motionärerna anvisat, uppträda reglerande på ifrågavarande område. I

varje fall synes det vara erforderligt, att behovet av nya bestämmelser blivit konstaterat och andra utvägar prövade, innan riksdagen gör framställning i sådan riktning till Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till det nu anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren icke måtte biträda det av första kammaren fattade beslutet.

Stockholm den 20 maj 1924.

På utskottets vägnar:

ERIK LAURÉN.

Närvarande: herrar *Laurén, Andersson* i Rasjön, *Blomquist, Norling, Johansson* i Hörninge, *Norsell, Lindmark, Olsson* i Mellerud, *Andersson* i Tungelsta och *Uddenberg*.

Reservation

har anmälts av herrar *Norling* och *Olsson* i Mellerud, som anført:

”Utskottet finner motionens syftemål behjärtansvärt, men avstyrker dock, att åtgärder från statens sida vidtagas, bland annat av det skäl, att Stockholms stad vidtagit åtgärder, riktade mot ifrågavarande missförhållande. Emellertid har utskottet ej beaktat, att den från Stockholms stads kyrkogårdsnämnds sida vidtagna åtgärden att anordna en utställning av begravningsutensilier till olika, fixa priser blivit fullständigt verkningslös, enär samtliga begravningsbyråer, så när som på en enda, vägrat att taga någon som helst befattning med kyrkogårdsnämndens utställning. Utan lagligen reglerande bestämmelser synes sålunda denna väg ej vara framkomlig.

I motionen påtalade missförhållanden — vilka huvudsakligen hänföra sig till de större städerna — ha givetvis följts med uppmärksamhet från det organs sida, vilket närmast har att bevaka städernas intresse, Svenska Stadsförbundet, men torde detsamma, enligt vad vi inhämtat, icke se sig i stånd att företaga utredning eller föreslå åtgärder av sådan art, att missförhållandena bli avhjälpna.

Då utskottet antyder, att nu gällande bestämmelser icke lägga hinder i vägen för att reglera vissa begravningskostnader, så är detta enligt vår mening inte med verkliga förhållandet överensstämmande.

Oss förefaller det som om den av motionärerna antydda utvägen skulle vara framkomlig; men givetvis kunna andra utvägar utfinnas efter en närmare utredning av frågan.

Denna utredning torde, såsom också motionärerna antyda, ej minst taga hänsyn till att sådana hinder, som nu föreligga för våra kommuner att tillfredsställande ordna begravningsfrågan, varda undanröjda.

Men hänsyn till att utskottets skäl för avstyrkande sålunda ej äro bärande och att ifrågavarande missförhållanden existerat i våra större städer under långa tider och ständigt vållat klagomål från den mindre bemedlades sida, anse vi, att alla skäl förefinnas för att riksdagen anhåller hos Kungl. Maj:t om en utredning i frågan.

Vi hemställa sålunda,

att andra kammaren måtte biträda det av första kammaren fattade beslutet.”
